

KMETOVALEC.

Glasilo c. kr. kmetijske družbe vojvodstva kranjskega.

Ureduje Gustav Pirc, tajnik družbe.

Izhaja 1. in 15. vsaki mesec. — Udje c. kr. kmetijske družbe dobivajo list brezplačno, a nundje plažajo s poštnino vred 2 glđ. na leto. Naročila naj se pošiljajo c. kr. kmetijski družbi, ali pa dotičnim podružnicam.

Štev. 17.

V Ljubljani, 1. novembra 1884.

Leto I.

Vinska stiskalnica.

Skoraj za vse dela pri kmetijstvu vpeljujemo nekaj desetletij sem pomožne stroje z namenom, da bi si prihranili časa in delalnih moči in da bi dela boljše in enakomernejše izvrševali, kakor je to dosedaj bilo mogoče z roko in neenakimi delalci. V mnogih gospodarstvih nahajamo zaradi tega sejalne, kosilne in

mlatilne stroje in tudi manj premožni poljedelci, ki imajo le malo glav živine, poslužujejo se slamoreznih strojev. Izjemo nahajamo le pri vinoreji. Vinorejec vporabljal je do najnovejšega časa in vporablja večji del tudi še dandanes za svoje najvažnije delo, za stiskanje grozdja namreč uže stoletja in stoletja neokretne in zamudne vinske stiskalnice, ki pa razun tega potrebujejo tudi veliko prostora in delalnih moči. Tudi bi utegnil kdo misliti, da je vinorejec v svoji stroki

manj nagnjen napredku, kakor pa kak drug poljedelec. Toda temu ni nikakor tako in nikjer se ni mogoče na tako mnoge in dragocene načine poskušalo, kakor ravno pri vinoreji. Vzrok, da si naši najveljavniši vinorejci odločijo tako težko, napraviti si novejših stiskalnic, obstoji le v tem, da se jim je do sedaj ponujalo le malo stiskalnic, ki bi bile očitno veliko bolje od dosedanjih.

Glavni pogoji v resnici dobre stiskalnice so naslednji: jagode naj stisne hitro in suho, kakor le mogoče, ne zavzema naj preveč prostora, priročna naj bude in tako sestavljena, da je ni nič popravljati treba. Posebno slednje moramo v poštev jemati, kajti stiskanje je delo, koje trpi le nekoliko tednov v letu, in ga izvršujejo dninarji, ki vsako leto menjajo, od kojih tedaj ne smemo pričakovati veliko skušnje. Če tedaj ni stiskalnica jako priprosta pa pri vsem tem jako trdno sestavljena, zgodi se kaj lauko, da jo je treba pri slabem in nepopolnem ravnanji kmalu poslati v popravo.

Uže nekaj let razpošilja livarna železa in tovarna za stroje Ph. Mayfartha v Frankfurtu n. M. in na Dunaji stiskalnice, kakor jo predstavlja zraven stoječa podoba. To so do sedaj najpopolnše stiskalnice, imenovane stiskalnice na vod. So pa jako močne in priprosto sestavljene, zavzemajo malo prostora, stiskajo jako suho in vse delo opravlja prav lauko en sam človek.

Mehanizem obstoji v slednjem: nazočano močno kolo pritrjeno kot vij okoli preslice vrti se toliko časa s pomočjo železnega droga, da postanejo tropine na stiskalnici že precej suhe in trde. Ako s pomočjo droga samega ne moremo več dalje vrteti, prične se z njim pregibati vod, ki je pritrjen na stiskalni plošči ob viju, v kojega zobe se vjema. Drog deluje s tako močjo, da je mogoče v kakih 7 urah (po zrelosti in kakovosti grozdja) izstisniti polno stiskalnico, ki drži okolu 1 hektel, tako suho, kakor je le sploh mogoče.

Ker je ves stroj jako priprost in vsak del na njem tako močan, ga je nemogoče poškodovati in ni se bati, da bi zaradi tega delo morali pretrgati.

Vsi leseni deli, kakor koš in količki so iz močnega in bukovega lesa.

Ker so razun imenovanih prednosti te stiskalnice jako ceno in ker se izdelujejo tudi v različnih velikostih — za 500 do 1500 litr. — priporočamo jih vsem vino- in sadjerejem.

Navod k umetni riboreji.

Ker se bliža čas, začetka prve in najvažnejše dobe umetne reje postrv, zdi se nam umestno, da opozorimo vse one, kateri nameravajo pričeti riborejo na sledeče:

Priprave.

Kdor ima blizu svojega stanovanja čisto, tudi po zimi odprto studenčno vodo, od + 4 do 7° R. zamore poskusiti z umetno rejo postrv, lipanov, sulcev i. dr. rib enake vrste. Pri dotični vodi se pa mora prirediti primerni tok, kateri ima padeč od 3 po 4 palcev na 20 čevljev.

Za orodje se potrebuje:

1. Nekoliko ločenih valilnih koritcev, ki so en čevljev široki, 4 palce visoki, krog in krog luknjasti, kakor rešeto, Luknjice naj bodo tolike, da gre skozi nje pletiča igla srednje velikosti. Taka koritca se tudi iz kositarja izdelujejo;

2. Kleščice, s katerimi se izjemljejo bolna jajčka.

3. Lesen hramiček, toliko dolg, da se va-nj postavijo, koliko da se komu poljubi, valilni koritci ali posamezno, ali po dva in dva. Tak hramiček mora imeti odprtino za dotok in odtok vode s tanko mrežico iz medenega drata, in pokrov za zapor. Prikladno je tudi, da se vloži v tak hramiček rešetka (rost) iz leptovja, katero plavajočo vzdržujeta dva neprodušna cilindra; na taki rešetki ostanejo korita vedno v eni in tisti višini vode.

Kdor si hoče omisliti dobre valilne aparate, naj jih naroči pri trgovcu gosp. Karolu Karingerji v Ljubljani, kateri tudi natančno vsacega podučí, kako se rabijo aparati.

Oplodjenje jajčkov.

Ribja jajčka se umetno oplodi na ta način: Malo pred drstenjem, pri postrvah tedaj od meseca oktobra do januarija naj riborejec shrani ribe v dobrem hramičku ali pa v malem ribniku, iz katerega se lahko vsak čas vjamejo. Včasih se poskusi, če postrvi, ako se jih nekoliko pritisne na trebuhu, ne spuščajo iker ali mleka. Ako se to zgodi, napolni se skledica 1½ palca visoko z vodo, v kateri je postrv živela, vzame se ena ikrnica iz hramička ali ribnika, ter se na lahkomu po trebuhu proti repu gladi in stiska, da spusti ike, in koj potem, najdalje v eni minuti se osmuče isto tako mlečnjak, na kar se vse s prsti prav lahko premeša in se nekoliko minut potem na miru pusti. Ako je več oseb pri tem delu, se lahko mlečnjaki in ikrnice ob enem osmučejo, če se ima mnogo rib, naj bodo pripravljenih več z vodo napoljenih skledic. En mlečnjak služi za več ikrnic, ter se čez nekoliko dni zopet lahko rabi. Koristno je, da se pred oplodjenjem ikrnice in mlečnjaki ločeni v vodah hranijo.

Če so ribe nad 4 funte težke, olajša se osmučenje, ako se z jermenom 1" širokosti iz mehkega usnja napravi zanjka, s katero se opaše riba pod prsno plavuto, ribja glava drži naj se kviško.

Če se mora močno pritiskati, da pridejo ike ali mleko na dan, če se prikaže kri ali pa če se držijo jajčka še v kepah, je znamenje, da še niso zreli, v tem slučaju naj se dene riba zopet v hramiček nazaj; če se pa prikaže gnojna tekočina s praznimi jajčnimi kožicami in ovenelimi jajčki, so ike nerabljive.

Ko so ike na navedeni način oplodene, priredé se valilni koriti, njih dno se posuje ½ palca visoko s čisto izmitim prodnim peskom, in potem se vložé v valilni hramiček tako globoko, da za ¼" visoko iz vode stojé. Na to se strese kacij 6 žlic iker previdno v korito, in sicer tako, da ne ležijo ena nad drugo, na kar se pokrijejo s pokrovom.

Gojitev oplodjenih iker.

Vsak dan je treba paziti:

1. Da so luknjice pri koritih odprte, da je voda vedno čista, in da prosto skozi teče;

2. s kleščami (pinceto) se odstrani nemudoma vsako bolno jajce, katero se spozna po kredobeli barvi; isto tako se mora odstraniti vsakatera tuja živalica in ona sivobela kosmina, katera se drži okrog bolnih iker;

3. ike je treba varovati pred njim sovražnimi živalicami, iste so:

- a) povodna miš,
- b) pastaričica (tica),
- c) povodni kos,
- d) vodna kura (liska), kakor tudi
- e) pred radovednim človekom.

4. Skrbeti se mora, da so korita varna pred našim nalivom in pred prenizko višino vode.

Gojitev mladih ribic.

Postrvi proderó navadno v 7 tednih jajčkino lupino, in potrebujejo posebnega varstva.

Dokler ne izgubé ribice popénih mehurčkov, hranijo se še v koritcih, in paziti je, da je vedno prost dotok čiste vode. — Še boljše se ohrani zaplod v lesenem hramčeku, v katerem sti za dotok in odtok dve mreži iz medenega drata (čevzna), in v katerem je dno posipano s čisto izmitim prodecom.

Piče ne potrebujejo mladiči, dokler ne izgubé popénega mehurčka. Paziti se pa mora na njih sovražnike, ki so:

1. Mrčesna ličinka, to je, črvček, kateri v svoji, iz malih kamničkov ali lesenih koščekov izdelani hišici v dnu vode okoli lazi, in mlade ribice pokončuje in sné. Ta mrčes se odstrani s pinceto (kleščami);

2. nek večji, popolnem izrastli povodni mrčes;

3. vse uže prej omenjene živali, pred vsem pa je treba odstraniti postrvam jako nevarnega povodnega kosa;

4. nikakor se ne sme puščati blizu ribice drugega plemena, ker pojedó mlade ribice;

5. hram, v katerem so mlade ribice, se postavi tako, da je višina vode v njem vedno enaka.

Izpuščenje rib v proste vode.

Ko so mlade ribice povzile redilno snov popénega mehurčka, se smejo izpustiti v prosto vodo. Izbrati se pa morajo plitvi kraji, v katere ne pridejo velike ribe, in še v tacihi mestih je treba vlagati kamenje, dile in drevje, pod katerimi se skrije mladi zarod pred nevarnim sovražnikom. Kdor pa hoče mladino še dalje pod svojim nadzorstvom gojiti, bodi-si v valilnici ali v odprtem ribniku, ta naj skrbi, da dobijo ribice 8- do 12krat na dan hrano.

Za pičo služijo nastrgana jetra, možgane, drobno sekljane gliste (črviči) in odpadki mesa iz kuhinje.

Varovati je ribice pred tatovi, vidrami in vsemi uže prej navedenimi sovražniki ter se mora vedno paziti, da je dotok in odtok vode v redu.

Odbor ribiškega društva.

Kako naj se globoko oranje pravilno in koristno izvršuje.

(Dalje.)

Ako se hočemo takim, pravi blagostan poljedelstva spodjedajočim neprilikam izogniti, ter z globokim

preoravanjem naših njiv in polja bogatejših in boljših pridelkov zagotoviti. moramo poglobljevanje sedanje navadne stare plitve brazde do neke gotove mere in globočine le od leta do leta polagoma izvrševati. Pravo napredno pravilo le-sem bilo bi sledeče: „Vsako leto naj se orje dotična njiva le za 2 do 3 centimetre globokeje; to naj se leto za letom toliko časa ponavlja, da se sedanje navadne plitve brazde debelost za celih 8 do 11 centimetrov globokeje orje, nego se je po stari navadi poprej plitvo oralo. Na ta način izvršeno poglobljevanje navadne brazde zadostuje v poslednici glede boljše rodovitnosti zemlje in v dosegu sporednih obilnejših in bogatejših poljskih pridelkov uže za mnoga leta. Prav veliko napako bi pa oni sam v svojo lastno in večletno škodo zakrivil, kdor bi prec ob enem svoje njive za celih 8 do 11 centimetrov globokeje preoral, kot je to ravno pri navadnem starem plitvem oranji navado imel. Tako bi si on za več let svoje njive gledé pridelka totalno spridil; trud, delo, davki in seme bilo bi tako rekoč pri takem „na vrat na nos“ postopanju skoraj popolno zavrženo. Povsod mora biti prava mera, katero naj nadkriljuje pošteni in napredni razum! Srednja pot dovede najgotoveje do zaželjenega cilja in pravega vspeha.

Najboljši čas za globokeje preoravanje njiv in polja je jesen, ko se ob enem strnišča, okopavinam za prihodnje leto namenjena, podoravajo. To pa zatega voljo, da se izpod navadne plitve brazde nova mrtva, na površje zemlje pri globokejem oranji dovedena prst ob času zime pod vplivom zraka, sreža, zmrzlina, svitlobe in mokrote, katerim je direktno razpostavljena, kemično razkroji ter za novo vegetacijo ugodna in rodovitna postane. Tak razkroj vrši se pod naravnimi zakoni najgotoveje in najbržeje ob času zime.

Opomniti mi je še, da ona mrtva prst, katera se izpod prvotne plitve brazde pri globokem oranji na površje zemlje dovede in pripravi, obsega le mineralnih (rudninskih) še ne razkrojenih gnojil in je gledé humusa (sprsteninske prsti, katera nastaja iz sprstenelega gnoja in drugih rastlinskih odpadkov) še prava revica, uboga in prazna; je tedaj skoraj brez vseh organskih substanc ali delov, katere so za rast poljskih sadežev neobhodno in neizogibno potrebni. Vse te pomanjkljivosti nadomesté se pa po dobrem, krepkem in močnem gnojenji. Globokeje preoravane njive in polja gnojé se pa s zadostnim gnojem lahko uže pred oranjem tako, da se ob enem gnoj prec podorje. Kdor bi z globokejim preoravanjem svojih njiv in polja brez zadostnega in dobrega gnojenja taiste na mah zboljšati nameraval, opeharil bi le sam sebe, in to preobčutno.

Skoraj in gotovo še boljše, nego gnoj prec podoravati, bilo bi pa, da se v to odločena njiva precej v jeseni $2\frac{1}{2}$ do 5 centimetrov globokeje preorje, dobro prebrana, se v teku zime na-njo zadosta dobrega in močnega gnoja navozi, kateri se po nji lepo in enakomerno razgrne, ali kakor pravimo: raztrosí. Na tako pripravljeni svet je najbolje v prihodnji p. mladi krompir saditi, ali ga pa z repnim semenom obsejati. Potem se na takem zemljišči sporedno vrše nasetve raznih strnin, kot to umno kmetijstvo učí. Pri tako pripravljeni in globokeje preoravani zemlji veseliti bode se imel kmetovalec uže v prvem letu kot vrednega plačila svojemu trudu, obilnejših, bogatejših in okusnejših pridelkov tako, da mu koristno-naprednega opravka nikdar žal ne bode. Korist, katero nam pravilno izvrševano globokeje preoravanje njiv in polja rodi, daje in donaša, je očitna; z umnim postopanjem pri tem more si napredni kmetovalec poleg zadostnega in dobrega gnoja svoje njive in polja tako zboljšati, da mu njegov trud v prihodnje brez posebnih

njim in nesreč z podvojenimi in boljšimi pridelki hvaležno povračujejo.

„Brez truda ni kruha“, veli prislovica. Koliko je pa še dan današnji mučnega truda, sosebno med domačimi kmetovalci, kateri jim niti male suhe skorjice kruha ne daje. Zakaj to? Odgovor je kratek: „Ker se trudapolno delo in započetje brez vseh naprednih pravil umnega kmetovanja izvršuje“. Praktičen človek v ravno istem času in v enakem položaji z veliko manjšim trudom več nego dvakrat toliko doseže in svoje delo koristneje dovrši, nego oni, kateri se brez glave, brez reda in brez vsakršnih naprednih pravil trudi in mučno ukvarja. Tudi pri naprednem kmetovanji mora biti vsako delo o pravem času ter ob enem tudi pravilno dognano in izvršeno. Le na tak način trudapolnemu in mučnemu prizadevanju pošteno, obilno, dobro in gotovo plačilo izostalo ne bode.

Globokeje preoravanje, pravilno in o pravem času izvršeno, zboljša vsako kulturno zemljišče brez razločka na zemeljsko vrsto ali sorto; a še posebno ugaja pa onim peščeno-prhalčasto-humoznim zemljiščem, katerih plitva brazda je v teku mnogobrojno-letnega in sporednega obdelovanja se v pracati prah spremenila in razpadla. Uže po ne ravno preobčutnih sušah je brazdino površje takega zemljišča sam drobni prah, kateri deževnice ne sprejema lahko, in na katerem se taka ob le nekoliko trajajočih deževjih zopet skoraj brez vse koristi raz površja v ozračje izpuhtí.

(Konec prihodnjí.)

Naznanilo in razglas.

Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične 1. dné januarija 1885. leta.

S podukom v podkovstvu združen je tudi nauk o ogledovanji živine in mesá. Kdor želí biti sprejet v podkovsko šolo, mora se izkazati:

1. S spričevalom, da se je pri kakem kovaču za kovaškega pomočnika izučil;
2. z domovinskim listom;
3. s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega obnašanja; in
4. da zna brati in pisati slovensko.

Revni učenci zamorejo tudi dobiti štipendijo po 60, oziroma 50 forintov.

Prosilci za štipendije imajo predložiti:

1. ubožni list,
2. spričevalo poštenega obnašanja, in
3. potrdilo, da so uže dve leti kot kovaški pomočniki delali. Prošnje z dotičnimi spričevali imajo poslati vsaj do 15. decembra glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Šola traja do konca junija 1885. leta. Kdor preskušnjo dobro prestopí, more po postavi od 1873. patent podkovskega mojstra dobiti, ker sedaj brez preskušnje nihče ne more postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplačen, vsak učenec ima skrbeti le za to, da si za šolski čas oskrbi živež in stanovanje ter potrebne šolske knjige. Stanovanje dobijo učenci za majhno plačo v šolski hiši.

Učenci naj se oglasijo vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še zmirom premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih bolezin, pa tudi premalo izurjenih ogledovalcev živine in mesá, toraj naj bi županstva svojo skrb obračala na to,

da dobi vsaka občina vsaj enega dobrega kovača in ogledovalca živine in mesa.

V Ljubljani 1. novembra 1884.

Karol baron Wurzbach,

predsednik e. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis,
začasni vodja.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli vršile se bodo dne 29. in 30. decembra t. l. in sicer: 29. decembra skušnja iz podkovstva za kovače, kateri niso obiskali podkovske šole, 30. decembra pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesa.

Kovači, kateri se hočejo podvreči tej skušnji, naj se oglašé pri podpisanem vodstvu do 15. decembra t. l.

Vodstvo podkovske šole ljubljanske
dne 1. novembra 1884.

Dr. vitez Bleiweis-Trsteniški,
začasni vodja.

C. k. avstrijsko društvo sadjerejcev.

imelo bode od 15. do 17. novembra t. l. v Gradci svoje potovalno zborovanje za leto 1884.

Predsednik društva gosp. prof. A t t e m s nas prosi, da sadjerejce na to zborovanje posebno opozorimo, ker je spored zborovanja za avstrijsko sadjarstvo zelo važen.

Spored zborovanji je sledeči:

1. Razpravljanje društvenih predmetov.
2. Razgovor o porabi sadja, na podlagi pridobljenih izkušenj na osredni postaji za porabo sadja v Liebenauvi pri Gradci.

3. Razgovor o kupčiji s sadjem in o pospeševanji te kupčije.

Kdor se tega zborovanja udeležiti hoče, naj to predsedniku društva naznani, ravno tako tudi pristop k društvu.

Družbeni novičar.

Seja glavnega odbora e. k. kmetijske družbe

dne 12 oktobra 1884.

Ker je današnja seja namenjena razdelitvi subvencij, navzoča sta pri seji zastopnik vlade gospod vladni svetnik pl. Wurzbach in zastopnik deželnega odbora gosp. cesarski svetnik J. Murnik.

Seji predseduje gosp. baron Wurzbach-Tannenberg. Navzoči so tajnik gosp. Gustav Pirc in odborniki gospodje Brus, Kastelic, Neweklovski, Robič, Souvan, dr. pl. Wurzbach, Witschl.

Za subvencijo ovčjereji je prosilo 41 kmetovalcev, ter se je sklenilo, 18 prosilcev uslišati, koji dobijo po enega ovna ukviškega plemena, oziroma tudi eno ovco.

Iz subvencije za ovčjereje nakupljene ovne oziroma ovce ukviškega plemena dobijo sledeči kmetovalci: Franc Čadež iz Bačne, Josip Preša, župnik v Peči, Alojzij Župan v Došlovci, Janez Žark v Žerovnici, Martin Zvegelj v Rečici, Mat. Kuhar v Belipeči, Jernej Žvan v Spodnjih Gorjah, Janez Marolt v Radovni, Franjo Blažič v Dobračovi, Martin Kristan v Kopačnici, Franjo Petkovšek v Zaplani, Franjo Tomažič v Sanoboru, Matija Debev v Matenjivasi, Franjo

Bonča v Zadlogu, Janez Dolanec v Dohancu, Josip Potokar v Stavčevi vasi, Andrej Habič na Javorju, Josip Grilc v Vačah. — Za slučaj, da bo več ovnov na razpolaganje, imata prednost Mat. Hočevar na Zgoranjem Berniku in Josip Prešern na Vrbi.

Subvencijo za sadjereje v znesku 200 gold. se sklène tako-le razdeliti:

Bralnemu društvu v Gorjah za napravo drevesnice 50 gold.

Za vrt ljudske šole v Vinici 30 "

Za vrt ljudske šole v Mengšu 15 "

Za vrt ljudske šole v Metliki 20 "

Za vrt ljudske šole v Leskovcu 50 "

Za vrt ljudske šole v St. Rupertu 30 "

Subvencija za čebelorejo v znesku 150 gold. se tako razdeli, da dobi sadjarsko in čebelarsko društvo v Jesenicah 75 gold. in čebelarsko društvo v Ljubljani 75 gold.

Zaradi subvencije za sadne sušilnice v znesku 400 gold. se po naročilu e. kr. ministerstva za poljedelstvo sklène predložiti načrt razpisa štirih premij po 100 gold.

V naznanje se vzame vsled poročila e. kr. kupčijskega ministerstva imenovanje g. grofa Goëhs-a v železniški svet ter njegovega namestnika g. J. Murnika.

Zelod kupuje v večjih skupinah tovarna za cikorijo Avg. Tschinkelnovih sinov v Ljubljani.

Tržne cene.

V Kranji, 27. oktobra 1884.

Na današnji trg je došlo 54 glav goveje živine in 159 prešičev.

	gl	kr		gl	kr.
Pšenica, hektol.	7	—	Ajda, hektol.	5	20
Rež.	5	25	Slama, 100 kil	1	70
Oves	3	25	Seno, " "	2	30
Tursica	5	85	Špeh, fr. kila	—	60
Ječmen	5	20	Živi prešiči, kila	—	—

V Ljubljani, 27. oktobra 1884.

Povprečna cena.

	Trg	Magaz.		Trg	Magaz.
	gl.	gl.		gl.	gl.
	kr.	kr.		kr.	kr.
Pšenica, hektol.	6 85	7 97	Sur. maslo, kila	85	—
Rež	5 36	5 93	Jajca, jedno	3	—
Ječmen	4 39	5 28	Mleko, liter	8	—
Oves	2 92	3 03	Gov. meso, kila	64	—
Soršica	—	6 37	Telečje meso, "	70	—
Ajda	4 87	5 68	Prešič. meso, "	66	—
Proso	5 20	5 53	Koštrun	30	—
Koruza	5 20	5 47	Kuretina, jedna	40	—
Krompir, 100 kil	2 67	—	Golobje, jeden	18	—
Leča, hektoliter	8	—	Seno, 100 kil	1 60	—
Grah	8	—	Slama, " "	1 51	—
Fizol	8 50	—	Drva, trde, sež.	7 50	—
Gov. mast, kila	96	—	" mehke, "	4 80	—
Svinska mast	82	—	Vino, rud., 100 l.	24	—
Špeh, fr.	68	—	" belo, "	20	—
" prek.	74	—			